

olyan. népzeneinkhez közvetlenebbül kapcsolódó, könnyen felfogható, mindenki számára élvezetes muzsika, mint például Zoltán Aladár Korondi Táncai.

Megismétlem a szót: egyelőre. Addig, amíg a sokoldalú zenei művelődés kiterjesztése során nemcsak a tömegek zenekultúrája, hanem a korszerű népzene kultúra is formát, kiterjedést, mélységet, hatóerőt nyer, s amíg nemzedékek szellemi építőmunkája nyomán meg nem szilárdul a népi és magasművészetet egyéfféző kötelék valamennyi láncszeme. Tulajdonképpen erre az eszmére, a zenekultúra és népzene egymást kiegészítő és megtermékenyítő, megbonthatatlan egységének az eszményére konvergál ennek a vázlatos párhuzam-vonásnak valamennyi gondolatmenete. A népzene is Zene, a népzene tudomány sem élhet az egyetemes zenetudomány körén kívül; a népzene kultúrájának is végső célja a nagy és oszthatatlan zenekultúrához való csatlakozása — az önértékek megtartásával, a kölcsönös nélkülözhetetlenség jegyében.

Nem titkolhatjuk: ez a zenekultúra egyelőre a jövőé. A jövőért viszont nekünk kell felelnünk.

László Ferenc

A költészet örökletes

Kezdetben vala a népköltészet.

Mindig akad valami, amivel szemben védtelen az ember. Az ember — az egyén, a nemzet, az emberiség. Ki van szolgáltatva a saját múltjának, amely homályba vész; márpedig az ember, aki tudja, hogy örököl, nem értheti meg magát az öröklött dolgok ismerete nélkül. Ki van szolgáltatva munkájának, mely nélkül nem lehet élnie; szerelmének, mely nélkül nem lehet megmaradnia; és ki a jövőnek is, amely előbb-utóbb lemond az egyén szolgálatairól.

Védtelen, de nem tehetetlen. A védtelenség gyógyszere a tenni akarás. Az ember, míg nem volt ideje földeríteni, kitalálta a múltját. Szépen, mert szépet akart örökölni. Félt a medvétől: megjártszotta előre a vadászatot; igazából elvégezni aztán könnyű volt: ugyanis ő közölte a játékszabályokat. S nyilván az az erősebb, aki a játékszabályokat alkotja. A munkának is lelkére beszél szép szavakkal; a megmaradásra helyettesítőkről gondoskodik; a halált úgy siratja el, hogy utódai se nyugodjanak bele. Hosszú ideig kikerülhetetlen tüzes mennykő a villám, de aztán simán elraktározható az anyaföldben. A nap, a legfőbb isten képletekbe költözik.

Ez a kettősség a teljes egész. Hiszen mindig akad valami megtagadhatatlan és eltagadhatatlan, amit a logikai ítélet csak a képzetet segítségével varázsol elviselhetővé.

Az ilyen tág értelemben vett népköltészet és az egyéni műalkotás között voltaképpen a gyakorlati kivétel különbsége létezik csupán. A logika előtti szakaszban hiányzott a bizonyíték, a logika utániban a megnyugvás. Egy ponton mégis kibékíthető a kettő. Hallgassuk meg e két sort: „Kettős szárnya van a marti fecskének, jobb a lánynak, jobb, mint a menyecskének“. Ha ezt ismert szerző írja,

kész az ítélet: önkényes képzettársítás. Így azonban nyugodtan követelheti magának az igazság kiváltságait: szépsége jogán, örökletes szépsége jogán, mert a szépségnek is van múltja, vannak tapasztalatai, van ideje lemondani minden fölöslegről.

A költészet örökletes gyógyír; a népe különösen.

Mindig akad valami, amivel szemben védtelen az ember. S amíg akad, addig van költészet is.

Szilágyi Domokos

Népművészet, képzőművészet

Népművészet és képzőművészet a formateremtés különböző és mégis azonos törvények szerint élő műfaja. A két tétel elemzése, összehasonlítása, egymáshoz való viszonya, valamint jövőjének kutatása napjainkban egyre égetőbb kérdésként vetődik fel, s bármily fájdalmas, de meg kell mondanom, tanúi vagyunk egy olyan kincs pusztulásának, melynél szebbet, őszintébbet, tisztábbat és kifejezőbbet az emberiség nem alkotott. Valamikor régen az emberiségnek a formák kialakítására összpontosított ereje egyértelmű volt. Az ősember barlangi rajzaira gondolok, a nagy sumér művészetre, a néger szobrokra, a Húsvét-szigetre. Emberekre, kik úgy alkottak, olyan természetességgel, mint ahogy a vizet itták a tiszta forrásból. Idők múltán azonban kialakult egy másik, ennél magasabbrendűnek mondott, egészen más szintet képviselő, a műzenéhez hasonló képzőművészet, „művi“ művészet, mely az ősi, évezredekken át közösnek vallott formavilágból kiszakadva, attól hol eltávolodva, hol arra támaszkodva s vele bonyolult kapcsolatot alkotva, hozott létre műveket.

A néger művészetben tökéletes harmónia uralkodik. A néger falu művészei nem alkotnak külön népi vagy művi művészetet. Ott a művész csak egyfajta, életének megfelelő szemléletet képvisel, ezen belül költő, zenész, szobrász, építész, táncos és varázsló egyszemélyben. Valahol törés állott be az emberiség szellemi életében. Az emberiség egyrészt megmaradt a maga ősi mivoltában, megőrizve és fejlesztve egy személyiségekhez nem fűződő primitíven, horizontálisan terjeszkedő tiszta formavilágot. A másik, a művi művészet ettől elszakadva vagy éppen ebbe gyökerezve, nagy személyiségek által képviselve, óriási magaslatokra jutva, függőleges irányban fejt ki tevékenységet.

A népművészet éppen úgy, mint a képzőművészet, a térben jól elhatárolható, tömeggel, szerkezettel, arányokkal rendelkező formákat hoz létre. Ez lehet pusztán esztétikai, mágikus céllal rendelkező, mint a különböző táncmaszkok, kopjafák, szobrocskák, vagy lehet funkcionális, mint a népi használati eszközök végtelen sora. Ha ennyire rokon a két művészet, mégis mi az, ami elválasztja a népit és a művit egymástól?

A népi művészet az esztétikai és mágikus igény, valamint az emberi életforma szerves harmóniájából, logikus menetéből született. A mag, mely ebből kialakult, mindvégig megmaradt, időközben azonban szorgalmas kezek, ragyogó, ismeretlen